

ГЮНТЕР КРУПКАТ ОСТРОВЪТ НА СТРАХА

Превод от немски: [Неизвестен], 1978

chitanka.info

Съвсем не бях във възторг от мисията, която ми възложи Световният изследователски съвет. Ставаше дума от името на този най-висш научен гремиум да забраня на професор Деменс неговите по-нататъшни опити с аутогоните.

Разбира се, би могло да му се съобщи това решение по видеофона, ако... И именно в това беше въпросът! С това започна всичко. Нито един вид връзка не вършеше работа — Деменс беше недостъпен. Той въобще не отговаряше на повикванията. Никой не знаеше какво е станало с него и дали е жив въобще.

Съмненията, че с него се е случило нещо, не бяха лишени от основания. От известно време за Деменс и за неговия експеримент, на който той се беше посветил изцяло с налудничаво упорство, започнаха да се носят странни слухове. Разправяше се, че в Деменсия, избрания лично от него резерват, стават странни неща, че на хората, живеещи в близките околности, им досаждат скитащи аутогони и някакви неизвестни конструкции.

Така аз се оказах на път за Деменсия и сега летяхме на малка височина над западното австралийско крайбрежие.

Полетът с гравиплан е нещо наистина чудесно. Гравитационното устройство се носи безшумно, без да се влияе ни най-малко от поривите на вятъра; то се хлъзга, издига и спуска като облаче в тихо лятно небе.

Навътре в сушата се чернее под лъчите на палещото слънце гъсталакът от диви акации и евкалипти. От време на време сред храсталака се изрязват коритата на пресъхнали реки. Където и да погледнеш, няма нищо живо — ни човек, ни животно.

Внезапно сред този прашно-зелен растителен килим израсна куп варовикови скали. Отдалеч приличаше на купчина бели кости.

Сред изсъхналия храсталак се виждаше ниска полуразрушена сграда. Земята около нея беше осеяна с различни парчета. Нима това е всичко, което е останало от Деменсия?

Още по-далеч на юг, на брега на реката се очертаваше голямо червено-кафяво петно. Това беше бокситовият рудник, единственото освен Деменсия обитаемо място на много мили наоколо. Помолих да приземят гравиплана именно там.

Още с кацането му срещу нас се втурна някакъв човек.

— Какво искате? — нахвърли се той върху мене. — Може би сте докарали още от тези дяволски неща?

Изразът на лицето ми говореше ясно, че той се обръща не там, където трябва. Събеседникът ми веднага смени тона си.

— Аз тук съм главен инженер. Извинете ме за моето грубианство. Но ми дойде до гуша от тези чудовища. Тази история ми втръсна!

— Именно за това съм тук — прекъснах го аз. — Казвам се Хуман и съм пълномощник на Световния изследователски съвет. Разкажете ми смислено какво всъщност става тук.

— Мога да ви кажа, че стават неща, които са повече от странни — инженерът избърса потното си чело. Беше тридесет и пет градуса по Целзий на сянка... — Поначало ние не чувствахме много съседството на този смахнат професор и на неговите занимания. Но преди няколко седмици се появиха тези... тези ауто...

— Аутогони. Кибери от първа степен.

— Така да е. Накратко, те се появиха около рудника и започнаха да се мотаят наоколо. Това вече не ми харесваше. Една сутрин забелязах, че липсват три серворобота. През следващата нощ изчезнаха пет. И нещата тръгнаха.

На рудника работеха двеста служебни робота. Това са специално програмирани и изключително сигурни автомати. За няколко дни аз изгубих петдесет от тях! Цялото ни по-нататъшно производство е под въпрос. Вече не искат да ми доставят попълнения.

— А какво се е случило всъщност с тези петдесет? Примамили ли са ги?

— Какво говорите? Тези проклети чудовища от Деменсия ги откраднаха, разчупиха ги като орехи и измъкнаха от тях всичко, което им беше необходимо. Моето търпение е изчерпано. В края на краищата нека този проклет Деменс да държи своите аутогони под ключ. Освен това той е длъжен да отговаря и за загубите ни. Изпратените от мен хора обаче не стигнаха до Деменс. Чудовищата им преградили пътя. И в същото време грабежът продължаваше. Нищо друго не ми оставаше, освен да прибягна към самоотбрана. Ние издебнахме бандата и я обстреляхме с неутринни пистолети. Мислите ли, че това даде някакъв резултат? Никакъв. Напротив, те станаха по-агресивни и ние загубихме. Та техните реакции са по-бързи, отколкото на хората... От

този момент ние не сме сигурни за своята безопасност. Тези чудовища искаха да разпорят един от нас като робот. Ужасно е, ще ви кажа! Разбира се, вие знаете, че запазването на живота на всеки човек, на всяко живо същество е върховна повеля. Но такова подивяло чудовище може просто да не обърне внимание на такава дреболия. Не, не може така! Деменс ще отговаря за всичко!

Инженерът правеше впечатление на избухлив човек, способен да преувеличава. Но не трябваше да се съмнявам в разбойническите нападения на аутогоните. Вероятно цялата работа се корени в някаква грешка при програмирането.

— Дори след тези инциденти Деменс не подаде ли някакъв знак?
— попитах аз.

— Нито веднаж — увери ме инженерът. — А сигурни ли сте, че той въобще е още там горе? Струва ми се, че неговите собствени създания са пратили по дяволите професора. И това не е за учудване след всичко, което преживяхме.

Спомних си за опустошения дом на върха на хребета и ме обхвана предчувствие за беда.

— Ние ще се погрижим за професора — казах аз — и ще направим всичко възможно аутогоните повече да не ви нанасят щети.

— Наистина ли се готвите да отидете в Деменсия?!

— Разбира се. Това ми е възложено.

Гравипланът се откъсна от земята и пое на север. Беше необходимо още веднъж да обиколим по въздуха резервата, за да открием убежището на професора. Не смятах, че той се е настанил в развалините, и исках да го открия, избягвайки да се срещам със скитащите аутогони. Ако те вече са нападали обикновени роботи, няма никакво съмнение, че ще се заинтересуват и от нашия гравиплан. А това съвсем не влизаше в моите сметки.

И така, имах всички основания за безпокойство, и то не само след разговора с инженера. Добре познавах Илифорус Деменс. С него неведнаж бяхме спорили ожесточено. Той имаше три докторски звания и нито една хонорис кауза. По начало физиолог, Деменс стана по-късно инженер-механик, а след това учи във Факултета по кибернетика. Безспорно той беше умен, но странен и напълно беше в плен на идеите, характерни за така наречените механисти. Техните представи за един свят от свръхразумни роботи са просто абсурдни. Механистите

смятаха, че човек само временно е висша форма на живата материя и сам, като биологичен автомат, според неизменните закони на еволюцията, ще създаде свят от идеални машини, за да изчезне след това като разновидност на рода. Неверен, безсмислен и опасен извод, срещу който навсякъде, където можех, аз се изказвах решително. И напълно възможно е моите спорове с Деменс да са го подтикнали да осъществи на практика своите опасни замисли.

Веднаж той изчезна. Никой не знаеше къде се намира. А аз предположих, че този закоравял инат иска да докаже правилността на своята теория, без да мисли, че с това ще причини вероятно изключително големи грижи и на нас, и на самия себе си. Когато започнаха да се промъкват слухове за неговия експеримент, аз препоръчах на Изследователския съвет да се намеси. Но там се позоваха на свободата на науката и решиха да се почака.

... Гравипланът се плъзгаше над Деменсия. Ние се мъчехме да видим аутогони, но напразно. Следи от присъствието на Деменс също нямаше. Ние кръжихме дълго над къщата. Никакъв признак за живот. Това запустение подтискаше и аз продължавах да задържам кацането, страхувайки се да не попаднем в клопка. Аутогоните, като високоразвити кибери, са способни на всякакви хитрости, за да се докопат до предполагаемия си враг. Но къде би могъл да бъде Деменс? Нима той наистина е напуснал областта на експеримента? Това би било невероятно. Деменс не е от тези, които се отказват от това, което са замислили.

Гравилетът се спусна още по-ниско. Слънцето вече клонеше към хоризонта и сенките станаха по-дълги. Трябваше да открием Деменс преди настъпването на мрака, тъй като би било неразумно и опасно да привличаме вниманието на аутогоните. Под нас, увеличавайки размерите си, се носеше плосък скален връх с отвесно падащи сенки. Ние вече бяхме прелитали над това място няколко пъти, но не така ниско. Внезапно видяхме човек, който възбудено ни подаваше знаци. Това можеше да бъде само Деменс. На върха имаше достатъчно място за кацане. Когато се приземихме, Деменс, олюлявайки се, тръгна към гравиплана. Той никога не е бил представителен мъж, но сега приличаше на отпуснат и изтощен старик. Избелели и разчорлени, косите му висяха върху изостреното му лице, а скъсаният му и изкалян костюм по цвят почти не се различаваше от варовика. Под

разгърдената му риза се виждаше опънатата върху ребрата му загоряла кожа. Непроменен беше само фанатичният блясък на очите му, помръкнал само за миг, когато видя мен, своя стар противник. Той не ни приветствува като спасител с думи на радост и благодарност, което следваше да се очаква в неговото положение, а възкликна тържествуващо:

— Експериментът успя, Хуман!

— На мен също така ми се стори — отвърнах сдържано. — Къде обитавате вие всъщност?

Той кимна към плоската вдлъбнатина в скалата. Там от няколко пласта твърди храсти беше направено нещо като легло, над което се издигаше навес срещу слънцето, направен от брезент и бодливи клони.

— Да, мили мой, всичко протече именно така, както предвиждах. Ще ви разкажа за хода на експеримента от самото начало. Но преди това един въпрос: нямате ли случайно нещо за ядене?

Поканих го в кабината и започнах да го гощавам с всичко, с което разполагаше нашата бордова кухня. Той гълташе, забравяйки, че е необходимо да дъвче храната. Търпеливо чаках.

— Кога за последен път сте яли нещо повече?

— Преди осем дни. — Той изтри устните си с тилната страна на дланта си. — А след това само кора на евкалипти. Знаете ли, то за дълго убива апетита. За щастие имах малко вода за пиене.

— А с какво би завършил за вас този грандиозен експеримент, ако не бяхме долетели?

Очите на Деменс замятаха искри.

— Отново ли искате да спорим? Това не е честна игра. В момента аз не съм в добра форма.

Виждах ясно, че хладнокръвието му е изкуствено и е овладян от страх, буквално от панически ужас.

— Да оставим тази комедия, Деменс — казах аз. — Състоянието на вашите неща се пред очите на всички.

Професорът отблъсна встрани остатъците от храната.

— И какво? Аз съм доволен.

— Доволни сте, че доказахте неизбежността на гибелта както на Илифорус Деменс по-специално, така и на хомо сапиенс като цяло?

— Да, щом искате да знаете. Моите аутогони ми нанесоха пълно поражение. Ако вас ви нямаше сега тука, аз имах само една

алтернатива: да умра от глад на тази скала или до края на вечността да се подчинявам на аутогоните. И ако те заловят вашия чудесен гравиплан, вие ще се окажете в същата примка като мене.

— Не ми е ясно. Очевидно има някаква грешка в контактите.

— „В контактите“! — Деменс се засмя язвително. — Вие разсъждавате като дилетант, Хуман. Това е верижна реакция, която веднъж изпусната, вече не се поддава на контрол.

— Колко аутогона има във вашия резерват?

— Около четиридесет.

— Би трябвало да знаете точното им количество.

— Изгубих контрола. Те се репродуцират невероятно бързо. Това е вече второто им поколение.

— Как така? Та вие сте само от половин година в Деменсия...

— Въпреки това, така е. Дойдох с тридесет сервоавтомата и с тяхна помощ построих лабораторията.

— Онези развалини?

— Сега всичко е направено на пух и прах, прав сте. Близко до нея беше складът. Доставих тук много суровина, отделни възли и детайли. Големи запаси от материал имаше отвъд океана. Още не знаех кога и дали въобще ще използвам тези резерви. Моят план беше еластичен и предвиждаше различни възможности.

— А защо избрахте именно това място?

— О, съвсем не е така просто да откриеш парче земя, откъснато от света толкова, колкото ми беше необходимо на мене. Това място отговаряше на моите изисквания повече от всичко. То е заобиколено от храсталаци, през които най-малкото трудно се минава. Освен това, както знаете, киберите по-охотно се изкачват, отколкото слизат надолу. И накрая, морето се намира достатъчно далеч. Моите аутогони са способни да живеят и във водата. Това е голямо преимущество, но ако те се измъкнат под водата, тогава и дяволът не би могъл да ги улови. Без да губя време, се заех с работа и след една седмица първият аутогон беше готов. Цилиндров тип от полисилит. Отличен материал, който издържа разлика в температурата от четиристотин градуса. Препоръчвам ви го горещо. Механизмът на акумулацията — натрупател на опита — заема горната третина на цилиндъра. Всичко бях изчислил още в къщи. Капацитет двадесет милиарда бита!

— Но това количество информационни единици съответствува едва на знанията на седемнадесетгодишен младеж...

— Мой скъпи Хуман, акумулативният механизъм на човека...

— Е паметта!

— Какво? Ах, да. Човешката памет сама за себе си е конструирана много добре. Но функционалните ѝ способности — уви! Уверявам ви, че изкуствен мозък с три стъпала и продължителен работен режим е нещо много по-сигурно. В него нищо не се забравя. Всичко, което е важно, остава. Във всеки случай аз бях много горд с моя аутогон. Антей, така го нарекох, действуваше безупречно. През първите дни той изучаваше околностите и натрупваше опит. Аутогонът прояви особен интерес към мен и моята работа. Антей с часове стоеше в лабораторията и гледаше как монтирам аутогони. Веднаж дойде и ме попита за какво ми са краката. Той нямаше такива, а се движеше, или поточно плуваше на АГБ-принцип. Антигравитационният баланс според мен е идеален начин за придвижване на механизми с цилиндрова конструкция. Опитах се да обясня на Антей, че човешките крака са само една груба грешка на природата. Показах му колко тромава и направо безпомощна е нашата походка, доказах му, че при ходене ние само се прехвърляме от крак на крак и ако загубим някой от тях, оставаме за цял живот сакати. Аз обаче не успях да го убедя. Напротив, той стана дързък и ме нарече ограничен бракодел. Тогава му забраних да пристъпва прага на лабораторията. Последниците на това необмислено решение се проявиха много скоро.

Освен с производството на аутогони се занимавах и с изучаване на взаимоотношенията между Антей и неговите сродници. По това време в Деменсия имаше вече тридесет от тях. Аутогоните биха могли да си въобразят, че аз съм претоварен и не съм в състояние да отделям достатъчно внимание на всяко свое създание. Разбира се, аз не опекунствувах и не ги подчинявах на своята воля. Само при пълна свобода и самостоятелност на аутогоните моят експеримент имаше някакъв смисъл. Антей се проявяваше като най-разумен сред тях. Това беше напълно обяснимо: беше най-стар и поради това беше събрал и най-голям опит. Процесът на обучението все още изцяло и напълно занимаваше него и останалите аутогони. Те едва ли си обръщаха внимание един на друг, но се подлагаха на самоусъвършенствуване. С нетърпение чаках момента, когато аутогоните ще достигнат първия

стадий на зрелостта. Това настъпи много скоро и същевременно неочаквано за мене. Една сутрин открих, че от склада е изчезнал чувал с полисилит. Гонен от лоши предчувствия, побързах да отида до лабораторията и там заварих Антей. Той беше размонтирал долната си част и си беше прикачил два самостоятелно конструирани крака. Това ми се стори възмутително. Бях го замислил така добре, бях му дал най-добрата от всички съществуващи системи за придвижване, а той — ето ти на — от чисто маймунско подражание си беше прикачил два глупави крака! Да си призная честно, започнах да се съмнявам в правилността на моята теория. Ще могат ли аутогоните да станат нови примати на земята, ако вземат човека за свой образец? Или може би бях замислил погрешно тяхната конструкция?

Потиснат от събитията, по цели дни бродех из резервата и гледах безучастно как останалите аутогони също си прикачат крака. Все пак постепенно се успокоих и продължих да изготвям от остатъците на моите запаси поредните цилиндрични типове, но вече с крака. Каквото и да ставаше, но трябваше да се избие у тях веднъж и завинаги стремежът към самостроителство. Поради това не изисквах нов материал от резервните складове и с напрежение очаквах какво ще последва. Първоначално не стана нищо особено. Аутогоните бродеха по близките и далечните околности, които около това време вече бяха добре изучили. Вече всичко им беше познато и нищо не ги изненадваше. Започнаха да скучаят и станаха раздразнителни. За да ги ангажирам с нещо, възлагах им да секат гората, заставях ги да чукат камъни и цели часове се занимавах с тях на плаца пред лабораторията. За съжаление от това не излезе нищо свястно. Да ги науча да маршируват в сгъстен строй въпреки всичките ми старания не ми се удаваше. На аутогоните беше непознато чувството за общност. Изглеждаше, че и тяхната логика въстава срещу безсмислието на тези занимания.

Забелязах, че аутогоните все по-често се ровят в складовете и лабораторията. Разбира се, те не намираха дори и една шепичка полисилит. Техните действия ме забавляваха, а прикритостта им ме настройваше подозрително. Подобно поведение ми се струваше недостойно за бъдещите властелини на света. Ако аутогоните няма да станат по-добри от хората, то цялата замяна на единия род с другия би имала твърде малко смисъл. Когато видях, че това пребъркване и

ровене в търсенето на полисилит едва ли ще се прекрати някога, направо попитах Антей какво всъщност не им достига, след като представляват от себе си едно съвършенство. Той ме прободеше със своите електронни очи и заяви, че иска да продължи своята организация. За това му е необходим материал, който аз най-накрая съм длъжен да му дам. Обясних на Антей, че неговият натрупвател няма да понесе по-силни натоварвания, че е длъжен първоначално да се опита да приложи правилно вече натрупания опит и чак тогава ще видя дали е необходимо да се променя нещо в неговата конструкция. Антей се обърна и крачейки тежко, се отдалечи от мене, без да каже нито дума. Липсваше му мимика и аз не разбрах дали ме е разбрал.

През следващата нощ се събудих от шум. Нещо кашляше, трещеше и щракаше. Хвърлих се към лабораторията, защото тези странни звуци идваха именно оттам. От това, което видях там, ми се изправиха косите. Сред помещението стоеше Антей със свален капак на черепа си. Беше си направил сам трепанация. В ръцете си държеше натрупвателния механизъм на един страшно осакатен сервобот. Наоколо се търкаляха ръце, крака и строшени части на корпуса. Пълен с ярост, се нахвърлих върху Антей, исках да изясни какво означава всичко това. Като ме гледеше втренчено, той невъзмутимо заяви, че се готви от блоковете на паметта на серва да направи надстройка на своя мозък. Категорично му забраних това, макар да знаех, че моите забрани не значат нищо за него, и се върнах в леглото си. За сън, разбира се, не можеше и да се мисли. Чувах тънкото бръмчене на лазерната инсталация. Вероятно Антей заваряваше черепа си. Стана ми просто лошо от мисълта, че може някога да присвои и моя жив мозък... Стига! Това са глупости. Какво би могъл да стори с органичен мозък? Просто нервите ми са се разклатили.

Но тази самоволност на Антей веднага намери подражатели. След някакви си два-три дни аз вече не разполагах с нито един сервоавтомат. Упреквах се безмилостно, че бях позволявал така често на Антей да присъствува при изготвянето на аутогоните. Той отлично знаеше схемата на работа и беше я споделил с останалите. Аутогоните си включваха чуждия мозък на принципа на батериите и с това увеличаваха мощността на своите механизми за натрупване на опит до ненормални размери. Аз не бих стигнал сам никога до това. Когато се оправих от първия шок, обмислих добре положението. Нямах

съмнение, че аутогоните са навлезли в някаква нова фаза на развитие. Те бяха започнали да живеят и действуват според своите собствени закономерности. Наистина те не бяха организирали общество и макар всички да постъпваха еднакво, това всеки правеше сам за себе си. Този факт беше показателен и аз реших от този момент да наблюдавам пасивно и да чакам по-нататъшното развитие на събитията.

Сега аутогоните осъществяваха по-крупни набези и често отсъствуваха по цели дни. Понякога се промъквах след тях, за да наблюдавам какво правят. Но на мен не ми се удаваше да ги проследя надалеч. Докато аутогоните със своите полисилитови брони лесно се промъкваха през проклетия гъсталак, аз оставях цели парчета от кожата си по храсталаците от бодли. Все по-често аутогоните се връщаха със завладени чужди натрупватели и други важни части. Изглеждаше, че бяха открили някъде колония, от която крадат и разпарят работи от по-низша категория. Такова нещо съвсем не влизаше в моите планове. Поради разбираеми причини се мъчех да не привличам вниманието, докато експериментът се намира още в разгара си. Внимателно избягвах видеофона поради това, че във всяка минута можех да получа напълно обосновани оплаквания и протести. Аутогоните въобще престанаха да обръщат внимание на моето присъствие. Те хазайничеха, както си искаха. Арена на техните действия стана лабораторията. Те се мотаеха там по цели дни и нощи. Аутогоните не се нуждаеха от почивка, а като вещество за възстановяване им беше достатъчна шепа влажен пясък и малко количество вар.

Хуман, изгубих дар слово, когато открих тайната на техните занятия! Та те фактически бяха разчели формулата за собственото си възпроизводство. Това, за което на мен ми бяха необходими години, на тях им се беше удало за няколко дни. А за изготвянето на полисилит аутогоните бяха намерили дори ново и много по-просто решение. От този момент те вече можеха без помощта на човека навсякъде и във всякакво количество да изготвят себеподобни. Необходимите им механизми за натрупване на опит и известни електронни елементи те засега още задигаха от откънатите от тях автомати. Но по всичко се виждаше, че скоро ще преодолеят и това последно затруднение, като изобретят натрупвател от нов тип с неограничено самопрограмиране. С мен, техния създател и учител, беше свършено. Те не се нуждаеха

повече от мен. Нито Антей, така жадно следящ моите действия, нито останалите, появили се след него.

От този момент аз живеях в техния свят като на чужда планета, без цел и смисъл, и за тях не бях нищо повече от вкаменелост на минали епохи. Дори исках да напусна Деменсия, за да се спася от подлудяващата ме самота. Хеликоптерът ми беше готов за отлитане във всяка минута. Но останах.

Аутогоните продължаваха да се усъвършенствуват. Ако техните глави в резултат на повторно доизграждане на мозъка вече се нуждаеха от повече от две трети на тяхното тяло, то започнаха да се появяват и признаци на адаптация, която преди това се смяташе за невъзможна: приближаване до нещо подобно на човешка фигура. Те постоянно се преформираха, което при условията на полимерния полисилит не е нещо чак толкова трудно.

Тази тенденция на развитие напълно противоречеше на моята теория за заместването на човека като отживяла форма на материята. При това преобразуването на аутогоните се извършваше в невероятно бърз темп. „До какво ще доведе всичко това?“ — питах се аз. Създадох път за развитието на цикъла, но в неговия край отново стоеше човекът — друг, по-разумен, но все пак човек. Бедната ми глава, Хуман! Това противоречие ми доставяше особено много грижи. Претенциите и нуждите на аутогоните стремително нарастваха. Логично беше сега те да правят всичко заедно, за да достигнат оптимално задоволяване на своите желания. Но така на никой от тях не му идваше наум. Всеки се опираше на своята суперинтелектуалност и предпочиташе индивидуалния път. Предвидих, че еднаквите нужди на аутогоните могат да доведат до сериозно изостряне на отношенията между тях. Така и стана. Единият искаше онова, което иска и другият. Никой не отстъпваше, тъй като никой не беше по-умен. Сблъскванията бяха подобни на тегленето на въже. Изходът се определяше от случайността. Веднъж исках да изгладя спора между два аутогона. Ставаше дума за един сачмен шарнир. Бях намерил някъде втори и им го дадох с надежда, че ще настъпи мир. Нищо подобно! И единият, и другият поискаха да имат именно първия шарнир. Машинна логика!

Споровете и сблъскванията се умножаваха от ден на ден. Дълбоко и дълго размишлявах върху дълбоките причини за тези произшествия. Нямаше съмнение, че се приближава и назрява нещо

като буря. Когато се опитах да предизвикам Антей на разговор по този въпрос, той зло изръмжа нещо и ме изостави като дете, което задава празни въпроси.

А скоро сред аутогоните избухна и битка. Да, истинска битка, както по времето на варварството. Аз се изкатерих на един евкалипт и наблюдавах полесражението от птичи поглед. Биеха се всички срещу всички. Аутогоните се хвърляха с рев един срещу друг. Кой ги беше научил на този рев, на тези потърсващи звуци, остана за мен тайна. Нито от мен, нито от някого друго те не можеха да са научили този войнствен вик. Аутогоните си късаха един на друг ръцете и краката, разбиваха полисилитовите си черепи и си крадяха натрупвателите. Антей се спъна в собствения си крак и падна. Ако този идиот беше запазил изпробвания си антигравитационен баланс, с него нямаше да се случи нищо. Един млад аутогон го стъпка. Антей, моята първородна рожба, вече го нямаше!

Не искам да ви мъча дълго със страшната сцена, разиграла се пред очите ми, Хуман! Към края на битката полето беше осеяно с отломъци. Навсякъде се търкаляха паметови блокове. Оцелелите ги събираха внимателно, за да се надстроят. За щастие наоколо имаше достатъчно такива блокове, защото в противен случай борбата би се разгоряла с нова сила. Бях толкова възбуден, че не можах да хапна нищо. Хуман, всичко, което беше станало тук, не оставяше повече никакви съмнения — това беше еволюция, истински отбор! Моите аутогони се бяха включили във веригата на великия еволюционен процес. Моят труд беше добил законност пред лицето на природата. Започнах да опаковам вещите си. Най-късно след три дни се готвех да напусна Деменсия и да съобщя публично, че моята теория се е оказала правилна и заместването на човечеството от аутогоните е неотменимо. Всичко, което остава да направят хората, бих казал аз в заключение, е с достойна сериозност да гледат в очите съдбата и с гордо спокойствие да завършат човешката ера. Развълнуван до дълбините на душата си, аз веднага записах мислите си на магнитофонна лента. След суматохата на битката беше настъпила чудесна тишина. Победителите бяха изчезнали. И с тях и младият аутогон, който разруши Антей. В памет на Антей аз му дадох името Антей Втори.

Със съмването бях разбуден от адски шум. От гъсталаците се приближаваха като орда пияници крещящи аутогони. Подобно нещо

още не беше ставало. Трескаво започнах да съобразявам какво става с тях. Когато аутогоните се приближиха малко, започнах да различавам гласовете им:

— Той също е такъв подлец!

— Да му извием врата!

— Защо му е на него натрупвател!

От тези викове зъбите ми затракаха, защото разбрах, че те се отнасят за мене. С разтреперани ръце събрах набързо най-необходимото и на първо място консерви и бидон с вода. Вече беше късно да стигна до хеликоптера. Оставаше ми само един шанс за спасение — да се изкатеря на тази отвесна скала. Знаех, че аутогоните не обичат да се изкачват по острите склонове на скалите. Обливайки се в пот, успях да се добера до върха. И това стана съвсем навреме! Те вече бързаха към скалата от всички страни. Най-напред роботите стъпкаха моя хеликоптер, а след това натрошиха къщата и складовете.

Изчезването ми доведе аутогоните до ярост. Не можех да ги позная. Очевидно по време на своя набег те са се натъкнали на хора, които са ги нападнали. Ако е така, това е краят! Нищо не може да бъде по-страшно от аутогон, когато той усеща, че го заплашват.

Първ забеляза, че съм на върха Антей Втори. Както и очаквах, той дори не се и опита да се изкачи на скалата. Стойки заедно с другите си сродници в подножието ѝ, той извика:

— Ти моят създател ли си?

— Разбира се — отвърнах аз, — и имам право на по-голямо уважение.

— Това е лъжа! Мене ме създаде Антей. Ти си обикновен дармояд в света на машините! Глупавите сервоавтомати от рудниците са прави, че вие хората не сте способни на нищо и живеете на наш гръб.

Е, това вече беше прекалено.

— Виж го ти! — възмутих се аз. — А да крадеш чужд мозък, това е разрешено, така ли? И разбира се, за тази цел има предостатъчно глупави сервоавтомати!

Не можах да продължа. Не ми достигаше въздух, а шумът под мене стана оглушителен. Аутогоните протягаха към мен механичните си ръце. „Жалък човешки червей! Коварен подлец! Твоето време изтече!“ Такива изрази те можеха да заемат само от слабо

квалифицирани автомати. Преизпълнен с горчиво разочарование, се отвърнах от тях и насочих мислите си към своята достойна за съжаление съдба. Крещейки постоянно ругатни, аутогоните в края на краищата се разотидоха. О, те добре знаеха, че аз не мога да се храня с мокър пясък и съм поставен пред избора или да се предам, или да загина от глад, оставяйки костите си в този проклет едноличен пантеон. Мисълта, че ще ми дойдат на помощ, дори и не ми идваше на ум. Та те въобще не си помагат един на друг. Ето това е, Хуман. Това е моят отчет.

Деменс се облегна назад и очаквателно ме погледна, готов веднага да опровергае всяко възражение, което би се откъснало от устата ми.

— Каква е основната програма, заложена във вашите аутогони?
— запитах аз.

— Принципът на самоутвърждението.

— И нищо повече?

— Не.

Замислено гледах през отворената врата на гравиплановата кабина. Над сивите очертания на степта вече се изрязваше светлината на новия ден. Някъде започна да вие динго и в отговор от гората се понесе острият крясък на изплашени папагали.

— Знаете ли, Деменс, че все още съществуват хора, които не разбират нашия свят и неговите взаимовръзки. Те живеят като корабокрушеници на необитаем остров и преизпълнени с панически страх за съществуването си, се борят с кошмарни видения.

— Искате да кажете, че към тях принадлежа и аз! — той ядосано се изсмя. — Нима това, което стана тук, е кошмарен сън? Ако е така, то откарайте ме колкото може по-скоро в някоя психиатрична болница!

Разпалеността на професора предизвика у мене усмивка.

— За да бъдете излекуван от вашия песимизъм, няма да бъде въобще необходимо такова нещо.

— Е, тогава това е великолепно. Може би ще благоволите да ми кажете по какъв начин мислите да проведете моето... хъм... лечение?

— С удоволствие. Ще говоря с аутогоните.

Той скочи на крака.

— Вие се готвите... Тогава е ясно кой тук е побъркан!

— Не съдете прибързано.

— Ама чуйте ме! Тези момчета ще ви разложат на атоми! Вие вярвате, че можете да играете ролята на посредник между човека и машината?

— Да поставяте така въпроса означава да виждате проблема в лъжлива светлина, уважаеми колега — възразих аз. — Дори най-съвършената машина не може да се сравнява с човека.

— Позволете ми да ви напомня, че милиони хора вече са наполовина изкуствени. Съществуват копиращи природата заместители на всички човешки органи. От изкуствената челюст до синтетичното сърце. Хуман, човекът и автоматът се приближават един към друг. Човекът става по-автоматичен, а автоматът — по-човекоподобен. Именно второто е и формата на материята.

— В самата възможност да се забавя естественият процес на стареенето на нашия организъм и с това да се продължава животът не виждам нищо недостойно за човека. Сближаването, за което говорите вие, е фикция. Психическите процеси не се подчиняват на математическата логика и не се управляват по правилата на автоматиката. Така че машината никога няма да съумее да достигне човешките качества.

— Никога няма да стигнем до споразумение! — промърмори Деменс.

— Аз съм оптимист. Във всеки случай ще кацна с гравиплана край вашата бивша лаборатория.

— Но ако се случи нещо, аз съм пропаднал!

— Съвършено вярно. Но в замяна на това ще можете поне да умрете с гордото самосъзнание, че вашата теория е вярна.

Подобна перспектива съвсем не привличаше Деменс. Мълчешком той напусна кабината и закрачи към своето ложе от тръни.

Стартирахме. След известно време гравипланът вече беше над развалините и се приземи близо до лабораторията. Излязох от него и се огледах. Никъде не се виждаше нито един аутогон. Може би отново бяха тръгнали в някакъв разбойнически поход? Като се ослушвах и озъртах на всички страни, прекрачих прага на лабораторията. Тук не беше останал камък върху камък. Под краката ми всичко хрущеше и пукаше. Парчета и объркани кълба от магнитни и перфорирани ленти, метални спирали, мозъчни релета, откъснати стави и цели фрагменти от вътрешното устройство на аутогоните. Пълен хаос! Това, че досега

не бях виждал нито едно от направените от Деменс създания, започваше да ме безпокои. Те би трябвало да забележат гравиплана, а при станалото вече легендарно любопитство на роботите би трябвало да се очаква, че ще се намират някъде наблизко. Но защо аутогоните се криеха? Това приличаше на засада. Всеки миг можеше да последва светкавично нападение.

Бях се уговорил с моите спътници, че ще ми сигнализируют в случай на опасност и ще издигнат гравиплана на десетметрова височина, за да не рискуват и те. Аз знаех как да се отбранявам. Тишината постепенно ставаше мъчителна. Никога не съм изпитвал страх при среща с опасност, която можех да видя и оценя, но да я чувствам, без да зная откъде идва тя и какво представлява, е отвратително. Реших да напусна лабораторията и да се огледам. Когато се отправих към вратата, закачих нещо. От полицата падна с грохот юмрук на робот, който остана да лежи в краката ми. Нервно го ритнах встрани и се ослушах. Разнесе се силен трясък. А какво ли би било, ако поради този шум не съм чул сигнала за опасност? Струваше ми се, че всичко е тихо.

Не, зад гърба ми нещо се движеше! Дочух ясно скърцане на зъби — „Дявол да го вземе“ — успях само да си кажа наум и когато се обърнах, замрях като вкаменен. Пред мен, изправен като колона, стоеше гигантски аутогон и ме разглеждаше непринудено. Първата уплаха, от която с мъка дойдох на себе си, беше нищо в сравнение с ужаса, който ме овладя, когато чудовището отвори уста и съвършено спокойно каза:

— Добър ден. Кибернетик ли сте?

— Разбира се — отвърнах аз, заеквайки. — Какво, не се ли готвиш да ме нападнеш?

Аутогонът някакси покорно махна с ръка.

— Ах, всичко това беше недоразумение. И за всичко е виновен този Деменс.

— Хайде, хайде! Все пак професор Деменс е твой прародител.

— Извинете, сър.

— Това е друго нещо. Дал ли ти е Деменс име?

— Да. Аз съм Антей Втори.

— Аха, аз вече съм чувал за теб. Изглежда, че ти си и най-големият глупак от цялата шайка?

— Много съжалявам. Просто не разбирам как можа да се случи всичко. Вероятно нещо в мен не е в ред.

— А как можахте да се сетите за това?

— Ето как беше. След разгромяването на лабораторията аз ровех из боклука. Мислех си, че може би ще намеря още едно парче мозък. Та мозък винаги е нужен. И в този момент намерих няколко микрофилмови книги: Анохин, Винер, Ешби, Клаус... Прочетох ги всичките. Просто е поразяващо какви прогнози са правили още класиците на кибернетиката. Но те говорят също и за границите, в които съм поставен аз. Но какво представляват тези граници? Въпреки цялото си желание не можах да разбера. Не ми е ясно защо този стар рутинер, пардон, исках да кажа „професор“, не ми съобщи нито една подходяща информация. Та аз не мога да променям сам своята основна програма...

— Да, това беше грешка на Деменс, груба грешка. Ти не си в състояние да разбереш, че ние сме по-силни и винаги ще бъдем такива.

— „Ние“..., какво означава това?

— Виждаш ли, че това „ние“ ти е чуждо. Ти знаеш само „аз“. Поради това ти си наш подчинен, та дори да си два пъти по-умен и по-силен.

— А мога ли да се науча на това „ние“?

— Не, това ти няма да съумееш, тъй като не си обществено същество. Такова е само човекът. Той е висшата, социална форма на живата материя, поне в земната сфера. Логично ли е това, което ти казвам?

— Когато ми говорят за „логика“, обикновено в мен нещо звънливо резонира. В момента не. Вероятно е упадък на силите ми, дано поне не ме хване някое късо съединение! Значи съм толкова умен, колкото и човек, и все пак много по-малко от него? Излиза, че ние напразно така дълго сме настройвали своя механизъм към запомняне? Това не дава нищо?

— Да, но това не е беда. Противоречието може да се отстрани. Малка операция, за която не си заслужава да говорим. Аз вече мислих по този въпрос и взех със себе си всичко необходимо.

— Много ви благодаря, сър.

... След няколко часа отново кацнахме на скалата на професора. Деменс ме гледаше като привидение.

— Живи ли сте, Хуман.

— Не мога да отреча това.

— А какво става с аутогоните?

— Всичко е наред. — Разказах му за срещата си с Антей Втори.

— Аутогоните са ваша рожба. Те са възплъщение на безумната ви идея за гибелта на човечеството. Чудовищата, незнаещи нищо друго освен принципа на самоутвърждаването, са станали по-умни от своя творец и по този начин са изпаднали в противоречие със самите себе си. Механизмите за натрупване на опит са били напълно запушени. Със своите спътници, няколко колеги от Философския институт, веднага пристъпих към препрограмиране на аутогоните.

— И новата им основна програма...

— ... Звучи така: „Аз служа!“ Както и подхожда на един автомат.

— Вие смятате, че това ще помогне? — запита Деменс.

— Това вече помогна.

Заведох го до края на скалата, откъдето се виждаше цялата площ пред лабораторията. Там кипеше работа: аутогоните разчистваха развалините.

Публикувано в списание „Наука и техника“, броеве 19,20,21/1978

г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.